

ORDONNANTIE

E N

REGLEMENT

OP DEN

Y C K,

Binnen den Marquifaade van

BERGEN OP DEN ZOOM,

En Heerlykheyd van

BORGVLIE T.

ORDONNANTIE
E N
REGLEMENT
O P D E N
YCK

Binnen de Marquisaade van
BERGEN OP DEN ZOOM
En Heerlykheyd van
BORGVLJET

Die van den Raade en reekeninge van
den Doorlugtigen huysse van Bergen
op den Zoom / in qualiteyt als volmagt
hebbende van Zijne Keurvorstelijke
Doorlugtigheid, den Heere Carel
Theodore, by Gods genaade /
Paltzgrave van den Rhyn, Aarts-
Thesaurier, en Keurprins van het
Heylich Roomsche Ryk, als Marckgrave

van Bergen op den Zoom, etc. etc. etc, om zyne Goederen en
Interessen waar te neemen en gade te slaan.

[Ordonnantie en Reglement op den Yck](#)

Binnen de Marquisaade van
Bergen op den Zoom etc. 1760

Alzoo tot onse kennisse gekomen is dat binnen het Marquisade van Bergen op den Zoom / niet na behooren werd geobserveert het opregt gebruik van de Maaten / Ellen / en Gewigten / meerendeels gecauseert werdende / doordien tot nog toe in den voorschreven Marquisade niet is aangesteld een beëdigde Yckmeester / ende ook niet is geëmaneert ¹⁾ een behoorlijk Reglement op het doen van den Yck der Maaten / Ellen / en Gewigten binnen den voorschreven Marquisade gebruikt werdende / waar doo het geschaapen staat / dat by verder verloop veele inconveniënten en ongemakken tot nadeel van de Commercie in het generaal / en de goede Ingezetenen in het particulier zouden koomen te resulteren:

SOO IS'T, dat wy in onse qualiteit / na alvoorens van haar Hoog Mogende de Heeren Staaten Generaal / voor zoo wel des noods / hier tot desselfs approbatie te hebben versogt / en by Resolutie van Hoogstdeselve in dato den 29 November 1759 / te hebben geobtaineert²⁾ / goedgevonden hebben aan te stellen / en te doen beëdigen / een of meer bequaame Persoonen tot Yckmeesters over het gantsche District van den voorschreven Marquisade / en de respective Heerlijkheden / Dorpen / en Plaatsen van dien / ende daar toe te ordonneeren ende te statueeren / de navolgende Poincten en Articulen / betreffende het behoorlijk doen ycken der Maaten / Ellen en Gewichten / mitsgaders het loon het welke daar van aan den Yckmeester zal moeten worden betaalt.

¹ Emaneren: uitstralen, afkomstig zijn van. Hier: ontstaan (uit behoefte)

² Verkregen, gewonnen.

Articul I

Dat alle Vaatwerk / mitsgaders verdere Maaten van droge en van natte Waaren / als meede alle Ellen en Gewigten / welke van nu voortaan binnen den voorschreven Marquisade / en de respective Districten van dien / tot het oeffene van Koopmanschappen / Neeringen en Hanteeringen gebruykt zullen werden / met opzigt tot ieder District zullen moeten werden geyckt / op zoodanigen groote / lengte en zwaarte / als aldaar tot hier toe in gebruik is geweest / waar toe aan den Yckmeester van onsentweegen / ten zynen kosten / zal werden ter hand gesteld een genoegzaam getal van Maaten / Ellen en Gewigten / alle gebragt zijnde op der selver juyste groote / lengte en zwaarte / waar van den selven Yckmeester gehouden zal zyn / zig by het doen van den Yck te bedienen.

II

Dat den Yckmeester gehouden sal weesen by het ycken van alderhande Tonnen / Vaatwerk / en diergelijke Maaten / deselve met Water of andere bequaame Instrumenten te proeven / ende in cas daar aan eenig defect / groot ofte kleyn / bevonden wierde / het selve eerst en vooral te doen herstellen en repareeren tot zyne behoorlijke groote / alvorens den Yck daar op zal mogen werden gesteld.

III

Dat aanbelangende de Aarde Potten of Kannen / welke by Herbergiers / Tappers of andere / ter uytventinge van hunne Waaren / het zy natte / het zy drooge / gebruykt werden / in den hals van deselve op de precise groote van de Maaten zal moeten werden gesteld een Pegel ³⁾

³ Een merk of knopje boven in een kan of vocht-maat, om aan te wijzen hoe vol dezelve moet zijn om zekere hoeveelheid te bevatten. ([Kunstwoordenboek 1858](#))

/ en dat tot vermaydinge van alle bedrog / alle zoodanige Aarde Potten zullen moeten weesen voorsien van Tinne Scheelen ⁴⁾ / waar op den Yck zal moeten worden geslaagen.

IV

Dat altoorens de Koorn- / Haver- / Zout- / Kalk- en andere diergelijke Maaten zullen mogen werden geëyckt / den Yckmeester gehouden sal weesen / deselve exactelijk na te meeten met oud fijn Sporriezaat ⁵⁾ / daar toe expres by hem te bewaaren / welke Sporriezaat zal moeten worden gegoten in een Houten Tregter / vast staande op Houte Pooten / waar onder de maate / welke geproeft moet werden / zal moeten werden gesteld op eene vaste plaatse daar geen gedreun is / zullende de Maate na behooren in alle omzigtigheyd met een ronde gedraayde Stok moeten werden gestreeken / ende indien alsdan bevonden werd dat de te proevene Maate te groot of te klein is / zal deselve niet meer werden geëyckt voor dat zulks zal werden geredieert / en zullen de Kalkmaaten van boven ten minsten zoo wyt als van onderen moeten gemaakt zijn.

V

Dat aanbelangende alle Yser Gewigt / het selve zal moeten weesen voorzien met een Looden hals / ten eynde den Yck daar op zal kunnen worden geslaagen / en dat aanbelangende alle het kleyne Kopere Gewigt/ het welk in malkanderen sluyt / en te saamen een pond of een half pond komt uyt te maaken / alzoo het selve niet wel kan werden geëyckt / het selve niet te min by den Yckmeester zal moeten werden gevisiteerd en nagewoogen / en voor zoo veel daar aan eenig defect gevonden mogte werden / op zyn juste zwaarte zal moeten werden

⁴ Scheel = deksel

⁵ [Aspergezaad](#) (bestaat uit kleine, ronde korrels zoals geweerhagel)

gebragt / zullende voorts den Yckmeester moeten houden goede Notitie van alzulken Kooperen kleine Gewigte / het welke niet kan werden geëyckct / welke Notitie zal moeten inhouden de naamen der Persoonen die het selve Gewigt aan hem hebben vertoont / als meede het beloop van het selve Gewigt / van welke Notitie een dubbelt zal moeten werden ter hand gesteld aan de respective Magistraaten der Plaatsen alwaar de Luyden wonen / op dat altoos mag blyken of deselve kun kleyn en onbruykbaar Gewigt / het geen zylieden in haare Neeringe gebruyken / aan den Yckmeester ter examinatie hebben vertoont dan niet.

VI

Dat geene Luyden / hunnen Handel en Neeringe doende met de Schaalen en Gewigten / eenige Schaalen of Balancen in hunne Huysen zullen moogen hebben / als de zoodanige die altoorens door den Yckmeester zullen weesen geproeft / of die wel en regtveerdig zyn / en vervolgens zal den Yckmeester / als meede de respective Magistraaten / ieder in den haaren / altoos bevoegt zyn / omme of selfs / of door hunne Gecommitteerdens / zoo meenigmaal zylieden zulks noodig oordeelen / ten Huysen der neeringdoende Luyden / der selver Schaalen en Balancen te visiteeren en examineeren / of aan deselve by verloop van tyd of anderzints / eenig defect mogte toegekoomen zyn / het welke by den Yckmeester aanstonds / ten kosten van den Eygenaar van alzulke Schaalen en Balancen / zal werden geredresseert / zonder dat het de Neeringdoende Luyden gepermitteerd zal zyn / haare Schaalen en Balancen te regtveerdigen met iets in de eene of de anderen kant der Balancen iets aan te hangen / op de poene en verbeurte t'elken reyse contrarie doende / als noopens de ongeëyckcte Ellen / Maaten en Gewigten hier onder zal werden gestatueert.

VII

Dat ook geen neeringdoende Persoonen / eenig ander Vaatwerk / Maaten / Ellen / of Gewigten (schoon die al elders geëyckt mogten zyn) zullen moogen gebruyken / ofte in haare huysen hebben / als alleen de zoodanige welke alvorens door den Yckmeester van het District van het Marquisaat / waar onder deselve zyn t' huys behorende / zullen weesen gevisiteert en geëyckt / met behoorlijk teeken het geene by den laatsten Yck is geslaagen / of gebrand geworden / op de poene van dertig stuyvers / op ieder Stuk / het welk of geheel ongeëyckt / of niet met het laatste teeken geeyckt bevonden zal werden / booven de verbeurte van dien.

VIII

Dat zoo wanneer eenige Huysluyden / Hoevenaars / of iemand anders / onder pretert ⁶⁾ van geen in- of uytkoop te doen van Koorn / Boekweyt / Tarwe / of andere Graanen / of Zaat / haare Maaten niet lieten ycken / ende egter eenige Graanen quaamen te ontfangen / of uyt te leveren / met een Maate niet na behoren geeyckt zynde / deselve vervallen zullen in eene boete van ses guldens booven de verbeurte van de Maate.

IX

Dat alle Maaten / Ellen / en Gewigten / by de neeringdoende Luyden in hunne Neeringe gebruykt werdende / alle jaaren zullen moeten werden geeyckt / of heryckt / uytgezondert alleen de zoodanige / waar ontrent by deesen anders werd gedisponeert / op de poene van dertig stuyvers voor ieder Stuk / booven de verbeurte van dien ; edog ten aanzien van de Brouwers of Tappers / eenige Vaaten / het zy groot of

⁶ Onder *pretert* van; onder mededeling van. ([Preteren: rekken, meegeven](#))
[Ordonnantie en Reglement op den Yck](#)

kleyn / in hunne kelders of elders gebruykende / zonder behoorlijk te werden geuyckt / op de poene van twintig gulden voor ieder Stuk.

X

Dat aangaande alle Biertonnen en Vaaten / deselve eens behoorlijk geuyckt zynde / vervolgens maar van drie tot drie jaaren zullen moeten werden gevisiteert / en heryckt / behoudens dat / ingevalle alzulke Biertonnen of Vaaten binnen den selven tyd verkuuypt / of met nieuwe Duygen of Bodem voorzien werden / alsdan deselve t'elkens op nieuw zullen moeten werden geuyckt / en de boete van ses guldens voor ieder Stuk.

XI

Dat omme te voorkoomen alle bedrog / het geene by verkuuypinge of verkassinge van het Vaatwerk / in den voorgaande Artikel vermeld / zouden konnen gebeuren / alle Kuypers thans in den voorschreeven Marquisade reeds zynde / binnen den tyd van ses weeken / na de publicatie deeses / ende voorts alle in het vervolg nieuw aankoomende Kuypers / alvorens zig het kuypen te onderwinden ⁷⁾ / gehouden zullen zyn voor de magistraat hunner Residentie met Eede solemneel ⁸⁾ aan te neemen en te belooven / geen Vaatwerk te zullen verkassen of verkuypen / zonder alvorens daar uyt te hebben gekapt den ouden Yck op het selve geweest zynde / op de poene van contrarie doende / als Mijneedige te werden gestraft / zullende alle zoodanige Kuypers / welke zouden moogen weygerig zyn den voorschreven Eed te doen / de facto werden gesuspendeert ⁹⁾ van hunnen Neeringe / totter tyd toe zylieden den voorschreven Eed zullen hebben gepresteert.

⁷ Ondernemen; zich onderwinden: zich verstouten. ([Van Dale 1898](#))

⁸ Plechtig, feestelijk

⁹ *ab officio suspenderen*, in het ambt schorsen, tijdelijk buiten dienst stellen.

XII

Dat de Kooplieden / koomende op de gepermitteerde vrye Markten binnen den voornoemde Marquisade / egeene Waaren zullen moogen veylen of verkoopen / als alleen op de Maaten / Ellen en Gewigten aldaar gebruykelijk / en in voegen als voorschreeven is geyckt / op de boete van eene gulden tien stuyvers / voor elk Stuk gantsch niet / of niet na behooren geyckt zynde / booven de verbeurte van deselve Stukken.

XIII

Dat den Yckmeester zal gehouden zyn / zynen Yck wel ende deugdelijk te slaan of te branden / met byvoeginge / voor zoo veel die Stukken aangaat / die maar eens / of maar om de drie jaaren geyckt behoeven te werden / van het jaargetal / ende meede voor zoo veel tusschen de ordinaris Koornmaaten / en de Haver- / Zout- / en Kalkmaaten respective / eenig different is / met byvoeginge van een teeken / waar uyt kan blyken tot hoedanige maate het geyckte is geschikt.

XIV

Dat den Yckmeester tot het doen van den ordinaris Yck binnen het Marquisaat van Bergen op den Zoom / jaarlijks zal moeten vaceren in de Jurisdiction / als namentlijk in den Oudenbosch / alwaar die van den Lande booven den nieuwen Berg / anders genaamt Zegge / gehouden zullen weesen haare Maaten / Ellen en Gewigten te brengen om te ycken;

Item in de Hoeve;

Item tot Rucphen / alwaar die van Voorne haare Maaten / Ellen en Gewigten om te ycken zullen moeten brengen;

Item tot Oud-Gastel / alwaar die van Nieuw-Gastel / gehouden zullen weesen haare Maaten / Ellen en Gewigten te brengen om te ycken;

[Ordonnantie en Reglement op den Yck](#)

Binnen de Marquisaade van
Bergen op den Zoom etc. 1760

Item tot Stand-daarbuyten;

Item in de Fynaart / alwaar meede de Heyninge / en andere Polders van het Marquisaat / gehouden zullen weesen haare Maaten / Ellen en Gewigten te doen ycken;

Item tot Wouw / alwaar die van Herel / Moerstraaten / ende van den Langendyk / gehouden zullen weesen haare Maaten / Ellen en Gewigten te laten ycken;

Item tot Woensdregt / alwaar die van de overige Districten van het Zuytquartier aan den Waterkant / als meede die van Putte / gehouden zullen zyn haare Maaten / Ellen en Gewigten te doen ycken;

Item tot Ossendregt;

Item tot Borgvliet / alwaar die van Zuytgeest en Huybergen / gehouden zullen weesen haare Maaten / Ellen en Gewigten te laten ycken;

Item tot Halsteren / alwaar die van den Noordgeest / van Glimes / en Auvergne Polders / gehouden zullen weesen haare Maaten / Ellen en Gewigten meede te doen ycken /

met dien verstande / dat indien op de boovengemelde Bijplaatsen eenige Hoopbrouwerijen mogten zyn / den Yckmeester by het doen van zyn driejarigen Yck / zig te zynen kosten / meede zal moeten begeeven naar die Byplaatsen / en in die Hoopbrouwerijen / om aldaar het Vaatwerk te proeven en justen.

XV

Dat de respective Regenten / ieder in den haaren / gehouden zullen zyn / jaarlijks te versoeken van den Yckmeester / ten minsten veertien daagen voor dat den Yckmeester in de voorschreeve Districten staat te koomen tot het doen van den Yck / de Ingezeetenen by publicatie daar van / ter plaatsen daar zulks gewoon is / te advertteeren / ten eynde

deselve op de gestelde tyden en plaatsen / hunne Maaten / Ellen en Gewigten overbrengen moogen / om te werden geyckt / ende dat meede de Regenten van ieder District aan de Yckmeesters zullen hebben aan te wysen een bequaame plaatse / het zy op het Raad- of Dorpshuys / of elders (buyten kosten van de Jurisdicctie) alwaar den selven den Yck bequamelijk zal kunnen verrigten.

XVI

Dat alle Brouwers der voorschreeve Hoofdplaatsen / Tappers en verdere neeringdoende Luyden / gebruykende Maaten / Ellen en Gewigten / op de Voorschreeve tyden met haare Maaten / Ellen en Gewigten zullen hebben te koomen ter bestemder plaatse / op poene van te verbeuren een boete van tien guldens.

XVII

Dat voorts den Yckmeester het geheele jaar door / uytgezondert wanneer hy vaceeren zal / binnen de respective Districten / tot het verrigten van den jaarlijksen Yck / zijn Residentie zal moeten houden binnen de Stad of den Marquisade / op zoodanige plaatse als daar toe zal werden gespecieert / en by publicatie nader zal werden bekend gemaakt / ende aldaar particulierlijk den eersten Donderdag van ieder maand zal moeten paraat weesen tot het redresseeren en ycken van alle Maaten / Ellen / Gewigten en Vaatwerken / die hem van eenige plaatsen van het Marquisaat zullen werden toegebracht.

XVIII

Dat insgelijks den voornoemden Yckmeester / het geheel jaar door / buyten de voorschreeve tyden gehouden zal weesen te gaan tot de Brouweryen / Tappers Huysen / en andere plaatsen / geleegeen binnen den Marquisaade / alwaar hy zal werden gerequireert tot het ycken

van alle zoodanige Maaten / Ellen / Gewigten of Vaatwerken als hem zullen werden gepresenteert / des dat die geene die ten zynen huyseden dienst van den Yckmeester requireert / gehouden zal zyn den Yckmeester en zynen noodige Materiaalen met een Karre of ander Voiture / buyten des Yckmeesters kosten / te laten afhaalen en wederom t'huys brengen / en daar toe aan den selven voor ieder uur distantie / zoo wel heen als weer te rugge gerekent werdende / te betaalen neegen stuyvers / booven zijn ordinaris loon van de Yck / zullende deselve den Yckmeester niet moogen ophouden / maar hem ten spoedigste expedieeren.

XIX

Dat den Yckmeester / zulks nodig vindende / zal moogen hebben een of meer bequaame Bediendens / by den selven aan ons te presentieren / welke voor aangenaam verklaart zynde / zullen werden bēedigt / omme hem in zyne functie te hulpe te zyn / of ook by zyn absentie of indispositie den Yck te verrigten.

XX

Dat den Yck op den voet hier booven vermeld / aanvang neemen zal met den jaare 1760 / wanneer vervolgens alle Brouwers Vaaten / Maaten / Ellen en Gewigten / in voegen als voorschreeven is / zullen moeten weesen geyckt / of (ten opzigten van het kleyn Kooper Gewigt / het geene niet geyckt kan worden) behoorlijke Notitie daar van zal moeten werden geformeert / zoodanig als hier vooren Articul V is gestatueert / alles op poene en verbeurte hier vooren gemeld / dan gemerkt verscheide Vaaten der Hoopbrouwers / tyde van het doen der eerste yckinge / onder derselver Calanten zullen berusten / welke daarom alsdan niet kunnen voortgebracht en geyckt worden ; dat derhalven om die reeden / dog alleen voor deese eene reyse / den

[Ordonnantie en Reglement op den Yck](#)

Binnen de Marquisaade van
Bergen op den Zoom etc. 1760

Yckmeester verpligt zal weesen / in het jaar 1760 / en wel ses maanden na het doen van den eersten Yck / ter saaken van het te rug gekoomen ongeyckte Brouwers Vaatwerk / te doen een tweede of na-Yck / en overzulks zig alsdan ten zynen kosten weeder moeten transporteeren op de plaatsen in het XIV Articul vermeld / om in voegen voorschreeven nader de te rug gekoomen ongeyckte / of seedert den eersten Yck nieuw gemaakte Vaaten / te proeven ende ycken / werdende aan alle Hoopbrouwers expresselijk geinterdiceert ¹⁰⁾/ op poene teegens het gebruik van ongeyckt Vaatwerk gestatueert / inmiddels van het te rug gekoomen ongeyckt Vaatwerk employ te maaken.

XXI

Dat alle die geene die brouwen / tappen / of eenige Neeringe doende / gehouden zullen zyn haare Huysen / Kelders / Pakhuysen en Winkels te openen / en aan de respective Magistraaten / of derselver Gecommitteerdens ieder in den haare / te vertoonen het Vaatwerk / Maaten / Ellen en Gewigten / waar meede zylieden hunne Neeringe zyn oeffenende / zoo dikwils als den Yckmeester / of ook de Magisstraaten zullen oordeelen noodig te zyn / op poene voor iedere weygeringe te verbeuren vijftig guldens.

XXII

Dat de respective Officiers / Magistraaten en Secretarissen / ieder in den haaren / gehouden zullen zyn / aan den Yckmeester ten zynen versoeke op te geeven een Lyst van de Naamen der Brouwers / Tappers / en andere neeringdoende Luyden / die met Vaatwerk /

¹⁰ Verboden

Maaten / Ellen of gewigten handelen / dat ook den Vorster ¹¹⁾ gehouden zal zyn derselver Woonplaatsen aan den Yckmeester aan te wysen / zulks alles buyten kosten van den Yckmeester / op poene van vyf en twintig guldens / by den Vorster te verbeuren / ingevalle den selven daar ontrent weygerig mogte zyn.

XXIII

Dat den Yckmeester voor het proeven en ycken van alle Maaten / Ellen / Gewigten en Vaatwerk / weegens elk Stuk zal genieten het onderstaande Loon / zonder dat hy het zelve / onder wat pretert ⁶⁾ het ook zoude zyn / zal vermoogen te vermeerderen / op poene van desweegens na bevindinge van saaken te werden gecorrigeert / al /

Van een Biertonne	5 stuyvers;
Van een halve Tonne	4 stuyvers;
Van een quart Tonne	3 stuyvers;
Van een Anker	3 stuyvers;
Van een Turfton	5 stuyvers;
Van een Koorn- of Zoutmaate	4 stuyvers;
Van een Kop	3 stuyvers;
Van een halve Kop	3 stuyvers;
Van een quart Kop	een en een halve stuyver;
Van een Kalkmaate	5 stuyvers;
Van een halve Maate	4 stuyvers;
Van een quart / en andere mindere kalkmaten het Stuk	3 stuyvers;
Van een houtte Pot	1 stuyver;
Van alle mindere houtte Maaten / het Stuk	een halve stuyver;

¹¹⁾ (jacht)opziener ([Encyclo](#))

Van een Molenaars Lepel	6 stuyvers;
Van een Aarde Kan of Pot / voorzien met een Tinne Scheel	een halve stuyver;
Dog indien in den hals den Pegel ³⁾ nog moet gesteld worden	een en een halve stuyver;
Van een Tinne Pot / Kan of Pint	een halve stuyver;
Van alle Tinne Maaten / het zy voor natte of drooge Waaren / minder zynde als een Pint / (uytgenoomen Olymaaten) het Stuk	een vierde stuyver;
Van een Tinne / Kopere / Blikke of Houte Olymaate van een Pot	1 stuyver;
Van elk stuk Gewigt / weegende honderd pond en daar booven	2 stuyvers;
Van vyftig pond en daar booven tot neegen en neegentig pond incluys	1 stuyver;
Van tien pond en daar booven tot neegen en veertig pond incluys	een halve stuyver;
Van minder stukken Gewigt / het stuk	een vierde stuyver;
Van het kleyne Koopere Gewigt na te zien / te saamen met het noteeren van dien / en het uytleveren der Notitie / van alle Stukken te saamen uytmaakende een pond	3 stuyvers;
En de saamen maar uytmaakende een half pond	2 stuyvers;
Voor het teykenen van een nieuwe Ysere Elle	3 stuyvers;
Voor het teykenen van een nieuwe Houte Elle	2 stuyvers;
Voor het ycken van ieder Elle jaarlijks	een halve stuyver.

Ordonnantie en Reglement op den Yck

Binnen de Marquisaade van
Bergen op den Zoom etc. 1760

XXIV

Dat ingevalle eenig Stuk / het zy van Vaatwerk / Maaten / Ellen of Gewigten / het geene aan den Yckmeester tot het doen van den Yck gepresenteert zal werden / bevonden mogte werden niet te hebben desselfs geordonneerde grootte / lengte of zwaarte / dog het geene egter by den Yckmeester bequamenlyk zoude kunnen werden hersteld / alsdan voor elk Stuk / het geene by den Yckmeester hersteld word / zal werden betaalt dubbeld Loon / na proportie als vooren; zullende voorts alle zoodanige Vaaten / Maaten / Ellen of Gewigten / die door den Yckmeester niet bequamenlyk zouden kunnen werden hersteld / door den selven moeten werden gebrooken / zullende de Keurmeesters en Yckmeester / by haare te doene visitatien / ook moeten visiteeren de Schaalen en Balancen of deselve wel regtveerdig zyn tot wegneming van alle fraude en bedrog / en daar aan iets manqueerende / zal het selve by den Yckmeester werden hersteld / waar voor hy zig na discretie zal laten voldoen.

XXV

Dat alle Boeten en Breuken hier vooren gemeld / zullen genooten en geprofiteert worden een derdepart by den Officier der Plaatse alwaar het mesus ¹²⁾ zal weesen begaan / een derdepart by den Armen / en een derdepart by den Aanbrenger / welke Boeten en Breuken aanstonds / sonder eenige regtspleeginge daarom te doen / zullen moeten werden betaalt / en by gebreeke van dien / door den Officier ter Plaatse / aanstonds paratellyk zullen werden geëxecuteerd / zoodanig dat namptissement ¹³⁾ zal moeten voorgaan voor oppositie / zulks alles ongeprejudicieert het regt en actie aan den Officier /

¹²⁾ Misbruik, overtreding

¹³⁾ Ter handstelling (overdracht van de boete) voorafgaat aan bezwaarmaking

Ratione Officii ¹⁴), competeerende / tegens alle die geene die willens en weetens valsche Maaten / Ellen of Gewigten / tot nadeel van hunnen Evenmensch zullen hebben gebruykt.

XXVI

Dat de magistraate / ieder in den haaren / by hunne Gecommitteerdens van tyd tot tyd / zoo dikwils als haar zulks goeddukt / egter ten minsten eenmaal 's jaars zullen doen rondgaan by alle Brouwers / Tappers / Winkeliers en neeringdoende Luyden / tot het visiteeren en nazien / of deselve wel gebruyken behoorlijk geykt Vaatwerk / Maaten / Ellen of Gewigten / ende ingevalle alsdan eenig misbruyk gevonden werd / de Gebreekige doen calangeeren ¹⁵) voor de Boeten en Breuken daar toe staande / omme deselve te werden ingevordert zoodanig als hier vooren is gesteld.

XXVII

Ende ten eynde deese na behooren werde nagekoomen en agtervolgt / ende niemand daar van eenig ignorantie pretendeeren / zoo permitteeren haar Hoog Mogende by derselver meergemelde Resolutie en Approbatie van dato 29 November 1759 / dat deesen voorschreeven Reglemente alomme zal werden gepubliceert / met last aan de respective Officieren en Magistraaten / mitsgaders alle In- en Opgezeetenen van het Marquisaat van Bergen op den Zoom en Heerlijkheyd Borgvliet / het voorschreeve Reglement in alle desselfs poincten en deelen / te agtervolgen en na tekoome / te doen agtervolgen en nakoomen / zonder daar van in gebreeke te blyven. Reserveerende niet te min aan ons / in onse opgemelte qualiteyt / de magt / omme deese Ordonnatie en Reglement ten allen tyden te

¹⁴ Vanwege de bevoegdheid

¹⁵ Calengeren: betichten ([Kunstwoordenboek 1858](#))

[Ordonnantie en Reglement op den Yck](#)

Binnen de Marquisaade van
Bergen op den Zoom etc. 1760

moogen vermeerderen / verminderen / veranderen / ende ook te interpreteeren / na maate dat in tyden en wylen bevonden zouden moogen worden / tot conservatie van goede Politie ¹⁶⁾ / en ten meesten nutte der Ingezeetenen van den Marquisade oirbaar en dienstig te zyn / alles nogtans na daar op alvorens haar Hoog Mogende approbatie versogt en verkreegen te hebben.

Aldus gedaan en gearresteert in den Raade binnen Bergen op den Zoom / deesen vier en twintigsten December een duysend seeven honderd neegen en vijftig / onder het Cachet van Waapenen van Zyne Keurvorstelijke Doorlugtigheyd.

Was gearapheert

Op het spatium stond gedrukt het Cachet van Zijne Keurvorstelijke Doorlugtigheid. In groenen Ouwel, overdekt met een hoekig gesneede Papier.

P.A. van Mattemburgh, vt.

Onder stond /

Ter ordonnantie van welgemelde Heeren Raade.

En geteykent /

P. Gastelaar

Subst. Griffier.

In 'Gravenhage,
By Paulus Scheltus, 's Lands Drukker
Anno 1760

¹⁶ Staats- of stadsorde, volkstucht ([Kunstwoordenboek 1858](#))
[Ordonnantie en Reglement op den Yck](#)
Binnen de Marquisaade van
Bergen op den Zoom etc. 1760

De moderne metrieke standaard Meter (en daarvan afgeleide inhouds- en gewichtsmaten dateert van de Napoleontische periode, en werd vastgesteld per KB [\(Koninklijke courant 17 februari 1809; zie ook 6 februari 1809\)](#)
In deze nieuwe standaard werden oude maataanduidingen opnieuw gebruikt. Deze zijn later vervangen door de huidige.

[Ordonnantie en Reglement op den Yck](#)

Binnen de Marquisaade van
Bergen op den Zoom etc. 1760